

Mål C-714/22**Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande enligt artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler****Datum för ingivande:**

22 november 2022

Domstol som begär förhandsavgörande:

Sofiyski rayonen sad (Bulgarien)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

21 november 2022

Klagande:

S.R.G.

Motpart:

Profi Credit Bulgaria EOOD

Saken i det nationella målet

Fråga om begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 första stycket FEUF

Syfte med och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

Talan om giltigheten av ett konsumentkreditavtal i en situation där konsumenten i samband med avtalet har ingått ett avtal om ett paket med frivilliga kompletterande tjänster. I sammanhanget uppkommer följande frågor: Utgör dessa tjänster sådana åtgärder i samband med utnyttjande och administration av krediten som inte ska räknas in i den effektiva räntan för lånet? Kan de kompletterande tjänsterna anses utgöra oskäliga villkor i den mening som avses i direktiv 93/13 och ska de anses utgöra en del av den sammanlagda kreditkostnaden som är avgörande för att fastställa den effektiva räntan enligt direktiv 2008/48? Hur ska rättegångskostnaderna fördelas mot bakgrund av EU-domstolens tidigare rättspraxis (domen i de förenade målen C-224/19 och C-259/19) när det fastställs att ett konsumentkreditavtal innehåller oskäliga villkor?

Frågor som har hänskjutits för förhandsavgörande

1. Ska artikel 3 g i direktiv 2008/48/EG tolkas på så sätt att avgifter för kompletterande tjänster som har avtalats i samband med ett konsumentkreditavtal, såsom möjligheten till anstånd och nedsättning av delbetalningarna, utgör en del av den effektiva räntan för krediten?
2. Ska artikel 10.2 g i direktiv 2008/48/EG tolkas på så sätt att felaktiga uppgifter om den effektiva räntan i ett kreditavtal mellan en näringsidkare och en konsument ska likställas med en avsaknad av uppgifter om effektiv ränta i kreditavtalet, vilket innebär att den nationella domstolen är skyldig att tillämpa de rättsföljder som föreskrivs i nationell lagstiftning vid avsaknad av uppgifter om effektiv ränta i ett konsumentkreditavtal?
3. Ska artikel [23] i direktiv 2008/48/EG tolkas på så sätt att en sanktion som föreskrivs i nationell lagstiftning, vilken innebär att konsumentkreditavtalet blir ogiltigt och att enbart det beviljade kapitalbeloppet ska betalas tillbaka, är proportionerlig om den effektiva räntan inte har angetts exakt i konsumentkreditavtalet?
4. Ska artikel 4.1 och 4.2 i direktiv 93/13/EEG tolkas på så sätt att de avgifter för ett paket med kompletterande tjänster som föreskrivs i ett särskilt tillägg till ett konsumentkreditavtal i egenskap av huvudavtal ska anses utgöra del av avtalets huvudföremål och därmed inte kan bli föremål för en oskälighetsbedömning?
5. Ska artikel 3.1 i direktiv 93/13/EEG, jämförd med punkt 1 o i bilagan till det direktivet, tolkas på så sätt att ett villkor i ett avtal om kompletterande tjänster till ett konsumentkreditavtal är oskäligt om konsumenten enligt avtalet har en teoretisk möjlighet att få anstånd med eller ändra sina betalningar, för vilket denne måste betala avgifter även om denna möjlighet inte utnyttjas?
6. Ska artikel 6.1 och artikel 7.1 i direktiv 93/13 samt effektivitetsprincipen tolkas på så sätt att de utgör hinder för en bestämmelse som gör det möjligt att låta konsumenten stå för en del av rättegångskostnaderna i följande fall: 1) om konsumenten delvis vunnit bifall till sin fastställsetalan om att det inte föreligger en skyldighet att betala vissa belopp till följd av att ett avtalsvillkor har konstaterats vara oskäligt ..., 2) om det för konsumenten blir i praktiken omöjligt eller orimligt svårt att utöva sina rättigheter med avseende på fastställande av fordringens belopp, och 3) i varje fall där ett avtalsvillkor befins vara oskäligt, inbegripet situationer där förekomsten av det oskäliga avtalsvillkoret varken helt eller delvis har en direkt inverkan på långivarens fordringsbelopp, eller där villkoret inte har ett direkt samband med saken i målet?

Anförda unionsbestämmelser och anförd praxis från EU-domstolen

Rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal, i synnerhet artikel 3.1, artikel 4.2, artikel 6.1 och artikel 7.1

Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG, i synnerhet artikel 3 g, artikel 10.2 g och artikel 23

Dom av den 20 september 2018, EOS KSI Slovensko (C-448/17, EU:C:2018:745)

Dom av den 16 juli 2020, Caixabank och Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, de förenade målen C-224/19 och C-259/19, ECLI:EU:C:2020:578, i synnerhet punkt 5 i domslutet

Anförda nationella bestämmelser

Zakon za zadalzheniata i dogovorite (den bulgariska lagen om skyldigheter och avtal), i synnerhet artikel 26

Zakon za potrebitelskia kredit (den bulgariska konsumentkreditlagen, nedan kallad ZPK), i synnerhet artiklarna 10a, 11, 19, 21–24 och 33, samt 1 § i Dopolnitelni razporedbi (tilläggsbestämmelserna) till lagen

Grazhdanski protsesualen kodeks (den bulgariska civilprocesslagen), i synnerhet artikel 7.3 och artikel 78

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet i det nationella målet

- 1 Den 10 oktober 2019 ingick klaganden, S.R.G., och motparten, Profi Credit Bulgaria EOOD (nedan kallat Profi Credit Bulgaria) ett konsumentkreditavtal med följande innehåll: beviljande av en kredit på 5 000 leva (BGN) med en löptid på 36 månader, årlig kreditränta på 41,00 procent, effektiv ränta på 49,02 procent och sammanlagt åtagande för krediten 8 765,02 leva. Utöver det sammanlagda åtagandet för krediten föreskriver konsumentkreditavtalet även att avgifter för följande frivilliga kompletterande tjänster ska betalas: a) förtur vid kreditprövningen och utbetalningen av konsumentkrediten ("Fast") till ett belopp på 1 250 leva, och b) rätt att ändra amorteringsplanen för konsumentkrediten ("Flexi") till ett belopp på 2 500 leva. Dessa avgifter ingår i amorteringsplanen som en del av avtalet, vilket innebär att det sammanlagda åtagandet för krediten uppgår till ett belopp på 12 515,02 leva som ska återbetalas genom 36 månatliga delbetalningar på 347,64 leva. Det är ostridigt mellan parterna att Profi Credit Bulgaria faktiskt betalat ut beloppet på 5 000 leva till S.R.G.
- 2 I kreditavtalet anges att kunden i förväg specifikt uttryckt en önskan att köpa till de frivilliga kompletterande tjänsterna. Villkoren för utnyttjande av dessa tjänster beskrivs i detalj i Profi Credit Bulgarias allmänna avtalsvillkor. Av dessa villkor framgår att kunder som köper den kompletterande tjänsten "Fast" får förtur vid prövningen av sin kreditansökan. Efter att ett beslut om att bevilja krediten fattats överförs beloppet till kunden inom 24 timmar efter att de nödvändiga

handlingarna har undertecknats. Enligt de allmänna avtalsvillkoren får kunder som köper den kompletterande tjänsten ”Flexi” rätten att ändra sin amorteringsplan enligt de särskilda förutsättningar som anges. Kunden kan ansöka om anstånd med betalningar eller om att minska beloppet på ett visst antal delbetalningar om vissa närmare angivna villkor (bland annat arbetsförmåga, arbetslöshet, förlust av eller skada på tillgångar vid katastrofer) är uppfyllda.

- 3 Det är ostridigt mellan parterna i målet att konsumenten vid kreditavtalets ingående frivilligt ville förvärva de ovan angivna kompletterande tjänsterna. I målet har det inte framställts någon invändning om att konsumenten skulle ha blivit vilseledd med avseende på karaktären hos det avtal som ingicks. I målet har det inte heller gjorts gällande att Profi Credit Bulgaria skulle ha vägrat bevilja en kredit om dessa kompletterande tjänster inte hade betalats.
- 4 Enligt de tillämpliga nationella bestämmelserna i ZPK får långgivaren inte kräva betalning av avgifter eller ersättning för åtgärder i samband med utnyttjande eller administration av krediten (artikel 10a.2). Den effektiva räntan för krediten definieras som den nuvarande och framtida sammanlagda kostnaden för krediten för konsumenten och får inte överskrida en viss övre gräns (artikel 19.1 och 19.4). I detta sammanhang är nivån på den effektiva räntan och det sammanlagda belopp som ska betalas av konsumenten, vilka ska beräknas vid tidpunkten då kreditavtalet ingås, obligatoriska uppgifter som ska ingå i ett konsumentkreditavtal (artikel 11.1 punkt 10). Dessutom är samtliga villkor i ett konsumentkreditavtal som syftar till eller resulterar i att kraven enligt ZPK kringgås ogiltiga (artikel 21). Om kraven på angivande av den effektiva räntan inte är uppfyllda eller den övre gränsen för den effektiva räntan överskrids är konsumentkreditavtalet ogiltigt (artikel 22). Om konsumentkreditavtalet ogiltigförklaras är konsumenten endast skyldig att betala tillbaka lånets nettobelopp och är inte skyldig att betala ränta eller andra kostnader kopplade till lånet (artikel 23).
- 5 S.R.G. har väckt en negativ fastställsetalan vid den hänskjutande domstolen. Hon har yrkat fastställelse av att hon inte är skyldig att betala ett belopp på sammanlagt 7 515,02 till Profi Credit Bulgaria, varav 1) 3 765,02 leva utgör avtalsenlig ränta som beräknas som den årliga krediträntan och den effektiva räntan för hela konsumentkreditavtalets löptid, 2) 1 250 leva i ersättning för den kompletterande tjänsten ”Fast” och 3) 2 500 leva i ersättning för den kompletterande tjänsten ”Flexi”.

Parternas huvudargument

- 6 S.R.G. har gjort gällande att de villkor i konsumentkreditavtalet som förpliktar henne att betala årlig ränta, effektiv ränta och ersättning för de kompletterande tjänsterna är ogiltiga, eftersom de strider mot god sed. Dessutom har hon bestridit skyldigheten att betala ersättning för de kompletterande tjänsterna, då hon anser att de utgör ett led i den ordinarie verksamheten vid kreditförvaltning (i vilket

prövning av kreditansökningar och utbetalning av konsumentkrediter ingår). S.R.G. anser att hon inte är skyldig att betala dessa avgifter på grund av att de strider mot god sed. Den sammanlagda ersättningen för de två kompletterande tjänsterna uppgår nämligen till 3 750 leva och detta belopp överstiger hälften av det beviljade kreditbeloppet. De omtvistade ersättningarna avser inte tjänster som ligger utanför långivarens huvudfordran, utan utgör i stället avgifter för utnyttjande av krediten och åtgärder i samband med administrationen av lånet. Det utgör en överträdelse av det uttryckliga förbudet mot att långivaren tar ut avgifter och ersättning för åtgärder i samband med utnyttjande och administration av krediten. Dessutom har S.R.G. gjort gällande att de kompletterande tjänsterna ska anses som en del av den avtalade ersättningen och följaktligen ska inkluderas vid beräkningen av den effektiva räntan. Ersättningen för de kompletterande tjänsterna utgör kostnader för konsumenten och är således dolda kreditkostnader. De ska följaktligen beaktas när den effektiva räntan beräknas. Om dessa kostnader för de aktuella tjänsterna räknas in i den effektiva räntan skulle den emellertid överskrida den övre gräns som föreskrivs i ZKP, vilket medför att konsumentkreditavtalet är ogiltigt.

- 7 Profi Credit Bulgaria har angett att S.R.G. i sin kreditansökan själv fattade beslutet att förvärva de kompletterande tjänsterna som är kopplade till avtalet. Hon hade tillgång till all nödvändig ytterligare förhandsinformation om de avtalade tjänsterna innan avtalet ingicks. Profi Credit Bulgaria har gjort gällande att den årliga krediträntan var fast och att bolagets allmänna avtalsvillkor som utgör en del av det ingångna konsumentkreditavtalet innehöll uppgifter om den avtalsenliga ersättningen, vilka villkor som gäller för tillämpningen av krediträntan och hur den effektiva räntan beräknats. Dessutom angavs den konkreta nivån på de delbetalningar som skulle betalas under hela avtalets löptid i amorteringsplanen. Konsumentens ångerrätt fastställdes i de allmänna avtalsvillkoren. Profi Credit Bulgaria har invänt mot påståendet att villkoren som rör förvärvet av de kompletterande tjänsterna strider mot god sed, eftersom S.R.G. valde att utnyttja dessa ytterligare alternativ vilket inte var obligatoriskt för att ingå kreditavtalet. Därför anser bolaget att S.R.G.:s påstående om oskäliga avtalsvillkor är ogrundat. Profi Credit Bulgaria har gjort gällande att S.R.G. har utnyttjat tjänsterna i tilläggsavtalet avseende förtur vid kreditprövningen och utbetalningen av konsumentkrediten samt anstånd med avtalade delbetalningar.

Kortfattad redogörelse för skälen till att förhandsavgörande begärs

- 8 Den hänskjutande domstolen anser att de avgörande frågorna i det aktuella målet är huruvida kreditavtalet i sin helhet är giltigt och huruvida vart och ett av villkoren som avser förvärvet av de kompletterande tjänsterna är giltiga. Enligt den bulgariska lagstiftningen är domstolen som ska avgöra målet skyldig att ex officio pröva oskäliga avtalsvillkor, såsom de i förevarande mål, som finns i ett konsumentkreditavtal.

- 9 I detta sammanhang behöver den hänskjutande domstolen inledningsvis få klarhet i hur den effektiva räntan ska beräknas i ett konsumentkreditavtal. Enligt den nationella lagstiftningen ska ett konsumentkreditavtal som inte uppfyller de lagstadgade kraven beträffande uppgifter om den effektiva räntan ogiltigförklaras. Konsumenten är då enbart skyldig att betala tillbaka de belopp som erhållits exklusive ränta och kostnader. Den hänskjutande domstolen tolkar domen i målet EOS KSI Slovensko (C-448/17) på ett liknande sätt. Enligt domen är kravet i artikel 4.2 i direktiv 93/13/EEG inte uppfyllt om villkoret som avser den effektiva räntans nivå har formulerats på ett otydligt sätt. Följaktligen behöver den nationella domstolen inte tillämpa ett sådant villkor. Trots detta anser den hänskjutande domstolen att det behöver klargöras huruvida den sanktion som föreskrivs i nationell lagstiftning, nämligen att konsumentkreditavtalet ogiltigförklaras om det inte uppfyller de obligatoriska kraven beträffande uppgifter om effektiv ränta, är lämplig och proportionell i den mening som avses i artikel 23 i direktiv 2008/48/EG. Denna fråga ska prövas med avseende på S.R.G.:s påstående att kreditgivaren avsiktligt inte inkluderat ersättningen för de kompletterande tjänsterna – som till sitt innehåll inte är sådana, utan i stället är kopplade till utnyttjande och administration av lånet – i beräkningen av den effektiva räntan i avtalet. Mot denna bakgrund anser den hänskjutande domstolen att det krävs ett svar på frågan huruvida felaktiga uppgifter om den effektiva räntans nivå i ett konsumentkreditavtal ska likställas med en avsaknad om uppgifter om effektiv ränta. Detta ger upphov till en följdfråga som också behöver besvaras, nämligen huruvida de avtalade avgifterna för ”kompletterande tjänster” (som vid avtalets ingående fanns med i den ursprungliga amorteringsplanen och helt och hållet var kopplade till återbetalningen av lånet och inte till att några andra varor eller förmåner erhöles) ska anses utgöra sådana kostnader som måste ingå i den effektiva räntan enligt artikel 3 g i direktiv 2008/48. Det är således nödvändigt med ett klargörande av om betalningen av sådana avgifter under omständigheterna i det aktuella målet ska anses utgöra en del av avtalets huvudföremål eller i stället som ett ytterligare villkor och således som ytterligare kostnader för kreditavtalet.
- 10 Slutligen vill den hänskjutande domstolen erinra om punkt 5 i domslutet i domen av den 16 juli 2020, Caixabank och Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (de förenade målen C-224/19 och C-259/19) som har följande lydelse: ”Artikel 6.1 och artikel 7.1 i direktiv 93/13 samt effektivitetsprincipen ska tolkas så, att de utgör hinder för lagregler som gör det möjligt att låta konsumenten stå för en del av rättegångskostnaderna, beroende på storleken på de otillbörligen erlagda belopp som betalas åter till konsumenten med anledning av att ett avtalsvillkor förklarats vara ogiltigt såsom varande oskäligt, eftersom dessa lagregler utgör ett väsentligt hinder som kan avhålla konsumenter från att utöva sin rätt enligt direktiv 93/13 till effektiv domstolsprövning av om avtalsvillkor kan anses oskäliga.” I detta sammanhang uppkommer för den hänskjutande domstolen frågan huruvida denna tolkning endast ska tillämpas i situationer där det i praktiken blir omöjligt eller orimligt svårt för konsumenten att utöva sina rättigheter när återkravet avseende de belopp som erlagts till följd av avtalsvillkor som är oskäliga ska beräknas, eller om den ska tillämpas i alla situationer,

inbegripet situationer där förekomsten av ett oskäligt avtalsvillkor varken helt eller delvis har en direkt inverkan på fordringsbeloppet och inte har ett direkt samband med saken i målet som grundas på förpliktelsen i förhållande till långivaren. Frågan är relevant för saken i det nationella målet, eftersom det – i den mån som avgifterna för ”kompletterande tjänster” utgör ”huvudföremålet” för ett avtal som är kopplat till kreditavtalet och dessa avgifter således inte ska beaktas vid beräkningen av den effektiva räntan – när målet avgörs även är nödvändigt att fatta beslut om hur rättegångskostnaderna ska fördelas. Enligt den nationella lagstiftningen beror fördelningen av rättegångskostnaderna på i vilken mån talan bifalls eller ogillas, oberoende av i vilken egenskap parten i målet agerar.

ARBETS
DOKUMENT